

Geri Dönüşsüz Hatalar

Yöremde yapılagelen bir çevre katliamını (!) örnek vereceğim, böylece devlet, millet olarak kendimizi dürüstçe bir kez daha sorgulamaya davet ediyorum; lütfen kendimizle çelişmeyelim, kendimizi kandırmayalım diyorum.

Ülkemizin her köşesi bir başka yönüyle güzel, ama iki yer var ki sayısız güzelliklerinin yanında ülkemizin hiçbir yerinde olmadığı kadar verimli tarım potansiyeli var ve ülke ekonomisine ciddi katkı olacak kapasiteye sahip; tabii eğer tamamı kullanılabilse. Antalya ve Çukurova, bu kastettiğim yerler. Şimdi sorarım sizlere, yurdumuzun hangi köşesi yılda üç, hatta dört kez ürün almaya uygun iklimsel ve toprak koşullarına sahip?

Ama bir Çukurovalı olarak, size kötü haberler vereceğim. Hatta vahim haberler. Aslında birçoğumuzun bildiği, gördüğü, ama nemelâzımcılıkla bir türlü duyarlı olmadığı sayısız çevre sorunlarından sadece bir tanesine dikkatinizi çekmek istiyorum: Tarım alanlarının betonlaştırılması. Ve ne yazık ki bunu devletçe ve milletçe adeta el ele vererek yapıyoruz. Şu kilit soruyu lütfen samimiyetle soralım kendimize: "Biz millet olarak neden her konuda çelişkili yaşamayı benimsiyoruz? Bundan hep zarar gördüğümüz halde. (Trafik, sağlık, eğitim, çevrecilik vs)"

Yıllardır "Türkiye Çöl Olacak" der dururuz, sonra da orman yakar, ağaç keser, fabrika duman ve diğer atıklarla havayı ve toprağı yaşanmaz kılarız. Denizlerimizi adeta foseptik çukuru gibi görürüz. Kısaca, "Ülkemizin coğrafyasını nasıl yaşamaz kılarız?", sanki bunun için birbirimizle yarışıyoruz. Gelelim asıl sorunumuza, yani "Ağaçlarla binaların yer değiştirmesi gerekir!" anlayışımıza.

Tarım alanlarını, konut ve işyeri yapan zihniyet bir gün aç kaldığında acaba bunları tek

tek yıkarak yeniden toprakları kullanabileceğine mi güveniyor?! Ya doğa, artık çok geç kaldığımızı söylerse o gün.

Ülkemizin fiziki coğrafyasını şöyle bir gözümüzün önüne getirelim. Dünyanın en dağlık ve tarım alanları en kısıtlı ülkelerinden birinde yaşıyoruz. Ova niteliğinde olan yerler de ülke yüzölçümüne göre oldukça az. Bir de, iklim ve toprak olumsuzlukları söz konusu; örneğin sulak alan yapsanız bile değiştirmeyeceğiniz Harran Ovası'nın sert iklimi ve geniş ama büyük çoğunluğu tuzlu ya da çorak olan Konya Ovası gibi. Ege Bölgesi'ndeki parça bölük ovaları saymazsanız ülkemiz tarımı için ciddi öneme sahip iki ovamız kalıyor geriye: Antalya Ovası ve Çukurova. Peki gelin de görün bakalım bu ovaların ne kadarı açıkta (binasız) kalmış. Bir hesaba göre sadece Çukurova, tam kapasite kullanılabilse, tek başına ülkemizin tarım ihtiyacını karşılayacağı gibi ihracat da yapılabilir. Şimdi halk deyişiyelim "şapkamızı önümüze alıp düşünelim", hangi insafa sığar dört mevsim ürün veren bu cennet ovamızın narenciye bahçelerini söküp, meyve sebze alanlarını yok edip betonlaştırmak?! Böyle bir mantıksız uygulama dünyanın hangi ülkesinde var acaba? Bu nasıl zihniyet, bu nasıl çelişki? Bir millet nasıl kendi bindiği dalı keser, nasıl yediği ekmeğın kaynağını kurutur? Acaba bu şehirleşme tüm ovayı kaplayınca, tarımı, hayvancılığı Toros Dağları'nın yamaçlarında mı yapmayı düşünüyoruz? Ya da düşüncesi bile komik olsa da; bir gün aklımız başımıza gelip de tüm binaları yıkıp, betonları temizleyip yeniden tarım alanlarını açıp, doğadan özür dileyerek eski toprağımıza kavuşabileceğimizi mi düşünüyoruz?!

Size kötü bir haberim var; bu ovanın betonlaşması yavaşlamış veya durmuş değil. Hızlı ve çılgınca, bir o kadar da plan ve estetikten yoksun bir şekilde devam ediyor. Kuru kuruya bir konuda sadece eleştiri yapmak doğru veya yeterli değildir.

Bu nedenle önerilerim de olacak. Bu arada unutmadan, konumuzun özünde olmayan ama bir diğer çevre felâketi olan sahillerin çarpık betonlaşmasına da burada, aç parantez, değinmiş olalım.

Bu konuda sorumlulara sesleniyorum: Lütfen en verimli olan bu iki ovamız başta olmak üzere, tüm ova ve diğer tarım alanlarımızı yerleşim yeri haline dönüştürmeye devam edilmesini sağlayan, müsaade eden kanunlar hemen değiştirilsin ve hemen şu anda bu uygulama durdurulsun. Şu ana kadar olan haddinden fazladır, bari bundan sonrasını kurtaralım. Çünkü eğer bunu milletçe yapmazsak, bir gün çok geç kalınmış, geriye dönülemez bir hale gelmiş olacağız ve unutmayalım ki başka gidecek yerimiz yok ve betonlar da insan karnı doyurmaz!

Bundan sonra ne yapılabilir? Örneğin, pekâla şehirleşmeyi Toros Dağları'nın Çukurova'ya bakan eteklerine kaydırabiliriz; çünkü, meyilli yerde birçok şehrimiz var. Öte yandan mevcut şehir içinde ve kenarında var olan az katlı, çarpık ve plansız yapılar kaldırılmalı, yerleri tarıma açılmalı ve bu mesken sahiplerine az önce bahsettiğim yerlerde kurulacak yeni yerleşim yerleri verilmeli; böylelikle çevre kazanacaktır ki en büyük kazançtır bu. Ayrıca, Antalya ve Çukurova, ülkemizde narenciye yetişebilen önemli alanlardır. Asıl kayıp da bu yöndedir zaten. Çünkü narenciye, iklime hassastır ve ekonomide çok önemli bir yeri vardır. Bu nedenle ekstrem bir ürün olarak ihracatı da çekicidir.

Sonuç olarak şunu söylemek istiyorum; burada dikkat ve duyarlılığınıza sunduğum bu konu, bu ülkede yapılan sayısız çevre katliamından biriydi ve bu vesileyle tüm insanlarımızı, "bir gün kendi kazdığımız kuyuya düşeceğimiz" konusunda uyararak istediğim ve unutmayalım bazı hataların telafisi de yoktur.

Osman Ar
Mersin İpeç

Çocuk ve Televizyon

Televizyon, günümüzde en popüler kitle iletişim araçlarından biridir ve popülaritesi gün geçtikçe artmaktadır.

Televizyonun en sadık izleyici kitlesi, özellikle yaz aylarında, çocuklardır.

Önemle üzerinde durmak istediğim 0-6 yaş grubu çocuklardır. Yaşamın ilk yılları olan "erken çocukluk çağı" olarak tanımladığımız, zorunlu eğitim yaşına kadar olan 0-6 yaş arasındaki dönem; bireyin gelecekte göstereceği tüm özellikleri; başarı, davranış biçimi, yaşam şekli, kişilik gelişimi, yaratıcılığı gibi özelliklerin kazanılmasının en önemli temellerinin atıldığı bir devredir.

Televizyon, okul öncesi çocuklardan okuma-yazma becerisi istememesi nedeniyle, çocuklar tarafından kullanılabilen tek iletişim aracıdır. Dolayısıyla çocuğun yaşam alanının önemli bir parçası durumundadır. Televizyon, onun için dünyayı tanıma aracıdır.

Çocuk, kitle iletişim araçlarını günlük ve anlık doyumunu için kullanır, bilinçli değildir. Bu konuda yapılan araştırmaların sonuçlarına göre, çocuklar televizyon izlerken hem görüntüden, hem de konuşmadan etkilenirler; fakat görüntünün etkisi çok daha güçlüdür. Okul öncesi çocuklarda hemen her koşulda, görsel bilginin işitsel bilgidan daha üstün olduğu bulunmuştur. Çocuklar, doğru veya yanlış olduğunun farkına varmadan ekranda gördüklerini örnek bir davranış kalıbı olarak kabul edeceklerdir. Yine araştırma sonuçlarına göre, televizyonun, çocuk ve gençlik üzerinde tutum ve davranış değişikliği yönünden etkisinden yetişkinlere göre çok daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Televizyon seyretme süreleri, çeşitli etmenlere göre değişebilir. Ortalama olarak, çocuklar okul öncesinde 2-5 saat, ilkokul çağında da 3-6 saatlerini

televizyon ekranında geçirirler.

İki yaşına kadar bilinçli bir televizyon izleme yoktur. Üç yaşlarında, çocukların %71'i sevindikleri bir televizyon programının adını söyler. Dört yaşına doğru, çocuk, yüzü ekrana dönük olarak, seyretme beklentisi içinde oturmakta, oyuncaklarıyla da oynayarak kesintili, fakat sık aralıklarla ekrana bakmaktadır. Beş yaşlarında, çocukların televizyon seyrettikleri sürenin % 70'inde gözleri ekrandadır ve bu oranlar ergenliğe dek devam eder.

Yaş ilerledikçe ekrana bakma toplam süresi kısalmakta, buna karşılık çok sayıda kesintiyle bakma tarzında, seçici bir izleme biçimi görülmektedir.

Televizyon İlişkileri

* Diğer kurumların yapamadığı popüler kültürün birçok özelliğini göz önüne koyar.

* Davranış örnekleri sunar.

* Eğlendirici ve öğretici niteliklere sahiptir.

* Bireylerin kendilerini tanıyabilmesine, kişiliklerini geliştirebilmelerine ortam hazırlar ve zaman zaman onlara düşünme, eleştirme fırsatı verir.

Televizyonun Yararları

* Eve çocukları bağlayarak ailede ortak ilgiler yaratıp aile mutluluğunu gerçekleştirebilir.

* Kişiyi düşünmeye sevkeder.

* Bilgilendirme ve sosyalleştirmeye katkıda bulunur.

* Dil ve zihin gelişimini teşvik edicidir.

* Çocuğun hayal dünyasını genişletir.

* Öğretirken, eğlendirir.

* Bireylere gerek kendi, gerek evrensel kültürlerini tanıtır.

Televizyonun Zararları

* Çocuğa yararlı etkinliklerden alıkoyabilir, edilginleştirebilir, yaratıcılıktan ve etkinlikten uzaklaştırabilir.

* Çocukta tek tip değer yargılarını geliştirebilir.

* Çocuklar gelişim düzeylerine uygun olarak gördükleri her şeyi gerçek sanırlar. Bu da televizyondaki olumsuz sahnelerin çocuklar tarafından gerçek olarak algılanmasını sağlar. Örnek; Los Angeles'te iki çocuğun, TV'de izledikleri bir poliseye dizideki

yöntemi kullanarak bir bankayı soymaya kalkmaları ve 15 kişiyi 7 saat rehin tutmaları.

* Televizyonun etkinliği arttıkça, aile içindeki söyleşi, dertleşme ve konuşma sınırlanabilir.

* Okuma alışkanlığını köreltir, düşünme yeteneğini baltalar.

* Uzun süre televizyon izleyen çocukların dil gelişimi gereğince sağlanamaz.

* Göz kusurları, uykusuzluk, şişmanlık gibi fiziksel sorunlar yine uzun süreli televizyon izlemenin sonuçlarındandır.

Belirttiklerim doğrultusunda görmekteyiz ki, televizyon doğru ve bilinçli kullanıldığı zaman sayısız yarar sağlar. Fakat, yanlış kullanımıyla da pek çok zarara sebep olacaktır.

Türkiye'de Televizyon

Ülkemizde televizyon fazla bir geçmişe sahip değildir. Bu durum, ülkemizdeki televizyonların yanlış uygulamalarına neden olmamaktadır.

Türkiye'de TV'ler, devlet ve özel olmak üzere iki gruptadır. Özel televizyonların sayısı çok fazladır. Gözlemlerime göre, büyük bir çoğunluk meslek ahlâkından yoksun ve görevlerinin bilincinde değiller. Öyle çok hata yapıyorlar ki.. Bu hataların belli başlıları şunlardır:

* Argo konuşmalardan oluşan diyaloglar.

* Şiddet dolu filmlerin sıkça gösterilmesi.

* Çocuklara yönelik TV yayıncılığında akla salt çizgi filmlerin gelmesi ve bu filmlerin büyük çoğunluğunun şiddet içermesi.

* Yine çocuk programlarının, çocuğun gelişim düzeyine uygun olmaması, çocuğun yanlış mesajlar alması.

* Sunucuların bozuk diksiyonları.

* Bilimsel yayınlara önem verilmemesi.

* Haber bültenlerinde, ülkede gerçekleşen iyi olaylara yer veremeyerek, sürekli kötü haberleri yayınlayıp, insanı karamsarlığa sürüklemek. Özellikle bazı bültenlerde bir görüntüyü tekrar tekrar gösterip, insanlarda olumsuz duygular oluşturmak.

* "Spor programı" adı altındaki yapımlar, seyredilmeyecek kadar değersiz magazin programlarına dönüşmektedir.

* İyi sayılabilecek programlar genellikle gece geç saatlerde verilmektedir.

* Bireylerin kültür seviyesini yükseltici programlar, belgeseller yerine, aynı filmler büyük bir inatla tekrar tekrar gösterilmektedir.

* Özel televizyonların büyük bir bölümünün amacı, insanlara hizmet etmek değil, diğer kanallar arasında birinci olmaktır.

* Reklam kuşağına gereğinden fazla yer verilmektedir.

* Haber bültenlerinde trafik kazalarına, ilk yardım rezaletlerine sıkça yer verip, eleştirmelerine rağmen, halkı bilinçlendirmek adına; trafik, sağlık gibi konularda ciddi eğitim programları ortaya koymuyorlar.

Ülkemizde TV yayınları çocuklar için olduğu kadar, yetişkinler için de, toplum düzeni içinde tehlike boyutlarını aşan yıkımların hazırlığıyla görevli gibi görünmektedir.

Bunlarla birlikte bazı televizyon kanallarında ilginç programlar, belgeseller, seviyeli yayınlar söz konusudur. Fakat bu yayınlar ne yazık ki azınlıktadır.

Neler Yapılmalı?

* RTÜK, ilk önce daha caydırıcı önlemler almalıdır. Örneğin, şu anki kanal kapatma cezalarında, kanal bir gün kapatılıyor, fakat hedefteki program yine yayında kalıyor. Bunun yerine bu tür cezalarda asıl cezayı alan program yayından kaldırılmalı. Ayrıca belirli saatlerde ve belirli konuları içeren eğitim programlarının yayını gibi yaptırımlar verilmelidir.

* Yapımcılar aldıkları eğitime uygun olarak, televizyonun halk için önemi üzerinde düşünüp, işlerini bilinçli olarak yapmalılar.

* Özel televizyonlar ticari hedeflerden uzaklaşarak, yararlı davranış örneklerini sunan kanallar durumuna gelmelidir.

* Çocuk programı yapımcıları, çocuk psikolojisi hakkında bilgi sahibi olup, onları tanımalılar.

* Çocuklara yönelik yayınlar, onların gelişim düzeyine uygun olmalı, olumlu davranışları sergilemeli, dil gelişimine katkıda bulunmalıdır. Bu anlamda en önemli programlar arasında TRT'nin yayınladığı "Susam

Sokağı" özel bir yere sahiptir. Susam Sokağı, çocuk eğitiminde, uzman kişilerce hazırlanıp, denetlemiş bir programdır. Susam Sokağı'nın etkileri konusunda Ball ve Bogatz (1970) ve daha sonra Look ve arkadaşları (1972) tarafından yapılan değerlendirmeler, programı seyreden çocukların harf, sayı, nesne ilişkileri becerilerini kazandıkları sonucuna varmışlardır.

* Spor, bilim, tarih vb. alanlarda belgeseller hazırlanmalı, insanların kültür düzeyi artırılmalı, onlar dünyada olup bitenden haberdar edilmelidir.

* Haber bültenlerinde insanları umutlandırarak, onları iyi duygulara yönlendirecek gelişmelere de yer verilmelidir.

Bu çeşit uygulamalar daha da genişletilebilir. Yapıcı gelişmelerin sağlanmasında başta devlet olmak üzere, program yapımcılarına ve diğer vatandaşlara büyük görevler düşüyor. Özellikle anne ve babalar bilinçli izleyiciler olmalı, diledikleri zaman televizyonu kapatıp, kitap okumak gibi faaliyetlere girişebilmelidirler. Toplumun her kesiminden bireyler de seçici izleyici olarak beğenmedikleri yayınları eleştirebilmelidirler. Küçükten büyüğe bütün insanlar her şeyin en iyisini hak etmekte. Geleceğin büyükleri olan çocukları neden iyi şekilde yetiştirmeyelim? Onlara hak ve sorumluluklarını öğretip, ileride başarılı bireyler olmalarını neden sağlamayalım? Bu onların zaten en temel haklarındandır. Onları televizyonun esiri haline getirmek ya da onlara zarara verecek programlara göz yummak, bizim kendimize ve insanlığa olan saygımızı sorgulamamıza yol açmalı. Biz yetişkinlerin beklentileri her konuda yüksek düzeyde olmalı. Verilen hizmetlerde hem kendimiz, hem de gelecek nesiller için bu düzeyi aramalı, gereğinde tepkimizi gösterebilmeliyiz.

Hülya Gülay

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fak. Okul Öncesi Eğitimi Öğretmeni

Kaynaklar

Essoy Ö., "Televizyon Programlarının Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Etkisine İlişkin Anne-Baba Görüşleri" 10. Ya-Pa Semineri Mayıs 1994, Ankara
Şahin N., "Televizyondan Öğrenme" 1990'lara Çocuk Politikası Kongresi, UNICEF Ankara 1989
Tezcan M., *Eğitim Sosyolojisi*, 11. Basım
Yörükoğlu A., *Çocuk Ruh Sağlığı*, 22. Basım
Yörükoğlu A., "Televizyon Çocuklar ve Saldırganlık", *Aile ve Çocuk Dergisi*, Sayı: 5, 1986

Tasarım ve Bilgisayar

Bu konu, kıyasından köşesinden çok ele alındı. Fakat o kadar ilginç yerlerinden tutuldu ki sonunda birisinin elinde kalacak diye düşünmeye başladım. Bilgisayarın marifetini ya da tasarımın faziletini öne çıkaran birçok yazı yazıldı. Yazıldı da, sanki bir şeyler eksik kaldı. Olaya; "hayatımızın bir parçası" gibi yakından değil, "uzaydaki canlıların yaşam tarzı"nı izliyoruzmuş gibi hayli uzaktan bakıldı nedense.

Bir şeylerin eksik kaldığı, satır aralarının boş bırakıldığı kuşku götürmez; çünkü hâlâ birçok mimar ve mesleği tasarımla bütünleşen birçok kişi, bilgisayarlı tasarımı tasarımdan saymıyor! Onlara göre, paftalar; kurşun kalem izleri ve mürekkep lekeleri ile daha gerçekçi, daha doyurucu! Üstelik nostaljik duygularımızı besliyor. Hâlâ her kademedemden birçok öğretim görevlisi, bilgisayarın ne işe yaradığı konusunda kuşku besliyor ve bu kuşkuyla üzücüdür ki öğrencilerine taşıyor...

"Bileği kuvvetli olmak" deyimi, tasarım becerisini, zihinsel ve kalemsel marifetleri anlatabiliyor. "Bilgisayarı kuvvetli olmak" ise, iyi bir bilgisayar operatörü olmak dışında pek bir şey ifade etmiyor henüz. Yani biraz güdük kalıyor ve anlam boşlukları bırakıyor. Bu sebepten yazımda, aradaki birkaç boşluğu doldurmaya çalışacağım.

Hani bazı filmlerin başına ya da sonuna bir yazı konur; "Bu filmde geçen olaylar gerçek hayattan alınmıştır!" diye... Benim anlatacağım da, Türkiye'de bilgisayarla tasarımın topu topu 15 yılı geçmeyen serüvenini dolu dolu yaşamış, bir anlamda "çilesini çekmiş!" bir mimarın başından geçenlerdir. Haddini aşmamaya çalışarak çıkardığı sonuçları ve biraz da önerilerini merak ediyorsanız yazının buradan sonrası sizi ilgilendiriyor demektir.

Bu İşin Çilesi

"Çilesini çekmek!" deyimi, Bilgisayarlı Tasarıma (BT) hazırlıklı ve donanımlı olmayan

çevreyi oluşturan; firmalardan ve teknik elemanlardan kaynaklanan sıkıntıları özetliyor. Yoksa seçilen yolun yanlışlığı değil. Üzücüdür ki sistemin kurulmasında ve geliştirilmesinde karşılaşmaya hâlâ devam ettiğimiz; mesleki bilgi ve ticari ahlak sorunlarını çözmemiş kişilere ve firma olmayı hazmedememiş firmalara bağlı sıkıntılar, BT'nin sağlıklı seçim olduğuna işaret sanılıyor. Sanki elle kolla çalıştığımız günlerde doğru dürüst bir paftanın elde edilmesi pek bir kolay oluyordu! Sanki o yolla üretilen projeler çok daha süratli sonuçlanmış ve üstelik yeterince olgunlaşma fırsatı verilmiş tasarımlardı!

Son zamanların moda deyişi ile "nostaljik" takılmayı seven saygıdeğer meslektaşlarımız, bilgisayara karşı nice sevimli bahaneler üretmekte. Onlara diyeceğim şudur; fikrinizi değiştirmesiniz de gelin şu yazıyı okuyun ve fikir dostluğu adına kararınızı bir daha gözden geçirin... Gençlere diyeceğim bir şey yok. Zaten bilgisayarın örgütlediği bir dünyada gözlerini açtılar ve her gün yeni bir BT marifeti ile tanışıyorlar. Onlarla kolay anlaşacağımızı biliyorum. Aşmaları gereken tek şey var; bizim yaş grubu ve üstünün "kuru inadı!"

Aslında çok da ümitsiz olmak gerek. Biz birer birer eksiliyoruz nasılsa. Siz ise artmaktasınız. Yarınlar sizin.

Önce Tanımlar

"Tasarım yapmak" bir şeyin biçimini zihinde canlandırmaktır. Zihinsel seviyede yapılan bu işlemin iki ana evresi vardır.

- 1- Zihindeki gelişimi,
- 2- Dış dünyaya yansımaları.

Zihindeki gelişimi, ayrı bir inceleme konusu olacak boyuttur. Fakat bu yazı içinde ilerleyen bölümlerde, yer yer bilgisayarla zihin ilişkisine değineceğiz. Yansımaları biçimlerine gelinece, adeta tüm biçimleri kapsayan yeni bir sözcüğümüz var artık: Medya; arada bulunan, bilgi ve haber taşıyan, kendisi olmayıp aracılık ederek yansıtan demektir. Bu kelime, henüz Türk Dil Kurumu sözlüğünde bile yerini bulamamış, ama gündelik hayatımıza bir güzel

yerleşmiştir. Medyatik ortamı; bir olayın, kağıtta, ekranda veya perdede; sesli, sözlü, yazılı ve çizili biçimde yansıtıldığı ortam olarak kabul edebiliriz.

Bu yansımaya; bilgilenme, bilgiyi haber verme amaçlıdır. Yansımaya sözcüğünün açılımı, ne tür yansımalara ihtiyacımız olduğunun gözden geçirilmesi, bilgisayarın marifetlerine ne kadar ihtiyacımız olduğunu anlamamıza yeterli olacaktır. Tasarım bir bilgi ürünü ve bu bilginin dışa vurulması bir amaç ise, yani yaptığımız zihinsel bir spordan ibaret değilse, doğaldır ki tüm dışa vurum araç ve gereçlerinin kullanılması gündeme gelecektir. İşte burada, medyatik ortam tüm olanakları ile hizmetimizdedir ve bir düşüncenin yansıtılması için bilgisayar aracılığı ile yapamayacağımız şey neredeyse kalmamıştır.

Kitlesel iletişim araçları (Mass media) kökünden türeyen, bizde de daha çok "basın-yayın topluluğu" anlamında kullanılan bu sözcük aslında, tüm düşünsel ya da gerçek olayların yansıtıldığı ortamı anlatmaktadır. Masa üstü yayıncılık denilen, "Çoklu aracı" (Multi-media) olanakları ile zenginleştirilmiş bilgisayarları kullanarak ofislerde yapılan işlemlerle, medya organlarının profesyonelce kullandığı yöntemler arasında temelde hiçbir fark kalmamıştır. Aynı programlar ve aynı yöntemler sadece değişik ölçeklerde marifet göstermektedir.

Artık günümüzde "dış dünyaya yansımak=medyatik olanakları kullanmak" demektir.

Tasarımın Anlatım Yolları ve Güncel İstekler

Üç boyutlu inşa ya da imal edilecek bir tasarımın kağıt düzlemindeki geleneksel anlatımı; çeşitli ölçeklerde plan, kesit, görünüşler ve paralel kenarlı ya da artistik perspektiflerle yapılır. Bu yöntemler doyurucu gelmediği zaman makete başvurulur. Her bir aşamanın, geleneksel metotlardan kaynaklanan bir süresi vardır. Ve bu süre uzadıkça varılan ara sonuçlar vazgeçilmez olmaya başlar.

Yani tasarımcı çok da benimsemiği bir sonucu beğenmeye

ve beğendirmeye zorlar kendini. Çünkü örneğin 8 katlı bir binada balkonları biraz değiştirmeye kalkmak; bütün paftaların ilgili bölümünün kazınıp yeniden çizilmesi, bu arada kağıtların yırtılma stresine katlanılması, artı, dört beş günden az olmayan bir süreye mal olacağından, mimar kendini de işvereni de ikna etmeyi daha kolay bir yol olarak görebilecektir. Çünkü vakit daralmakta, işvereni ya da müteahhit elinde kazma hafriyata başlamak veya elinde mala işe devam edebilmek için beklemektedir. Bu bekleme çoğu zaman tek taraflı sona erer ve birileri bildiğini okur. Bu gibi yaklaşımlar çoğaldığında, o birileri giderek tüm tasarımın canına okur.

Proje ve yatırım sürelerinde ibre gittikçe yatırım yönüne kaymaktadır. Bu sürecin adaletsiz bölüşülmesinden ne kadar yakınsak da, modern çağın iş dinamizmi adeta saatin ters dönmelerini zorlamaktadır. Bir yerde kendi kuyusunu kazmak tehlikesini taşıyan "yapmak!", ne pahasına olursa olsun "hemen yapmak!" güncel bir talep ve aynı zamanda bir ihtiyaç olmuştur. Bu gidip ya tümünden protesto edilip mevcut işler reddedilir ya da bu çılgın tempoya rağmen hizmete olanak veren araç ve gereçler devreye sokulur. Bizim de içinde yaşadığımız bu dünyaya katkıda bulunmaya, çözüm üretmeye gayret edilir.

20 yıl önce iyi bir kadro ile 8 ay sürer dediğimiz proje yapımının en fazla 8 hafta da bitirilmesi talep edilmektedir. Daha da kısa süreler şimdilik "yarı şaka!" kabul edilmekte ise de, gelecekte ciddi olarak gündeme gelecektir. Haberimiz ola!

Bence esas marifetini "tasarım sürecinde" gösteren bilgisayarın, sadece işe getirdiği "hız!" göz önüne alınsa bile, bu yatırım okullarda ve bürolarda yapılmaya değeceği muhakkaktır.

Süreler ve Birkaç Karşılaştırma

Bir oranlama yaptığımızda; A0 bir paftanın kurşun kalem hazırlığı ve temiz çizimi bir haftamızı alıyorsa, orta kapasite bir bilgisayar ve orta marifette bir programla bu süreyi rahatlıkla bir güne indirebileceğimizi

zi görürüz. Ustalaşmış bir kullanıcı ve gelişmiş bir program bu süreyi 1/2 güne kolayca çekebilir. Böylece genel sürenin kolayca onda bire ve altına inebileceği anlaşılır.

Renkli perspektif çıktıların alınmasında oranlama çok daha çarpıcı boyutlara ulaşır. Tasarımın bitmesini üç boyutlu olarak gerçekleştirdiğimiz takdirde (ki doğrusu budur) her 10 ilâ 30 dakika arası bir sürede "1" çıktı alma ve sonucu denetleme şansına sahip oluruz. Bu nitelikte renkli çıktının aslına uygun olarak elle yapılmaya çalışılması, bir kişinin yine en az bir haftalık emegidir.

Günlük 8 saat hesabı ile, bu sefer doksanda bir zamanın bize yeteceğini anlamışsınızdır. Bu demektir ki; niteliğini düşünmek bile, saat/performans hesabı ile bir yılda 5 yerine 50 iş bitirme kapasitesine matematiksel olarak ulaşabileceğiz. Renkli çıktılarda ise 5 yerine aynı sürede rahatlıkla 400 çıktı alabilme şansımız var demektir.

Bilgisayarın rakipsiz olduğu animasyon olanağından henüz bahsetmiyorum. Bu sahada geleneksel bir karşılık bulma şansımız zaten yoktur. Bu olanağın, maket problemlere daha üst seviyede bir çözüm getirebileceği, insan gözü ile tüm mekânların algılanma ve denetlenme şansına sahip olacağı kolayca anlaşılır. Sanal ortamda, gerçeğe en yakın izlenimlerin alınabileceği programlar gündemdedir ve kullanılmaktadır. Hatıra olarak kalsın diye, bazen eski alışkanlıklara saygıdan, bazen de zorunluluktan (örneğin konkurlarda ve okullarda...) maket mi yapmak istiyorsunuz? Zaman da sizin, para da. Gerekliyse doğaldır ki harcayacaksınız.

Unutmamak gerekir ki artan kapasitenizi dolduracak işleri "bilgisayar" bulacak değildir. Bunu yine siz becereceksiniz. Fakat teknik desteğinizin, sizin ve müşteriniz tarafından bilinmesi, tahmin edersiniz ki şansınızı artıracaktır. Vaktiyle Bağdat demiryolunun ilk yapıldığı yıllarda deve ile "iki ay" süren yolun iki güne ineceği anlatılıyormuş. Kervancı başı hemen şunu sormuş; "Peki geri kalan 58 gün ne yapacağız?"

Kalan günlerinizin işle dolu olmasını temenni ederim. İşten ayrabildiğiniz zamanı ise mesleğinizin gelişmesine ayırabileceğinizi müjdelirim.

Çizim Kalitesi ve Çıktı Olanakları

Karşılaştırma yapmamız gereken konulardan biri de budur. Başlangıçta özel kâğıt ve kalemler isteyen yazıcılar gittikçe kaprislerinden vazgeçmektedir. Artık her türlü kâğıda, karton dahil proje çizmek mümkündür. Kalem derdi sona ermiştir. Püskürtme metodu ile (ink-jet) çok kaliteli çıktılar alınıyor. "Sanal kalem" kalınlıkları, renkleri ve çizgi tipleri ile sınırsız ölçüde oynayabilirsiniz. Beğenmediğiniz paftaların çizgi kalınlığı ve renklerini değiştirip 20 dakika sonra yeni bir çıktı elde edebilirsiniz.

Bazı programlar, ekranda gördüğünüz rengi %95 uygunlukla kâğıtta göreceğinizi garanti ediyor. Piyasada yerleşik bir renk kataloğu olmaya başlayan tüm "RAL" renklerini kullanmak ve onlara çeşitli doku ve yüzey özelliği atamak artık mümkün. Örneğin; şu camgöbeği rengi şöyle bir dalgalı yüzey dokusunda olsun ve % 50 geçirgenliği olan şeffaf bir özellik kazansın diyebilir, bir "cam tuğla" yaratabilirsiniz.

Rezolüsyon dediğimiz nokta-cık (piksel) sıklığı gittikçe artmaktadır. Özel kâğıt ve aracı bir program kullanılırsa, fotoğraf stüdyosunda basılan çok başarılı bir 18x24 fotoğrafın aynısını büronuzda bilgisayar aracılığı ile elde edebilirsiniz. Aynı resim A0 bir paftaya yani yaklaşık 80x110 cm ölçülerine büyütme ye kalktığımızda, fotoğrafçıyı da geride bırakırsınız. Çünkü sizin sürenize ve maliyetinize stüdyo yetişemeyecektir.

Bu avantajları gören firmalarca imal edilen, doğrudan bilgisayara bağlanabilen "dijital" fotoğraf makineleri çoktan beri satılıyor.

Ozalit ya da fotokopi yöntemi ile çoğaltmak zorunda olduğumuz dokümanlar için bilgisayar yine hizmetinizdedir. Katlama zahmetine katlanırsanız, beyaz rulo kâğıda aldığımız çıktıların çoğaltılması, nerede ise oza-

lit parası ile başa baş olacaktır. Tabii zamanınızın değerini ve kullandığınız cihazların amortismanını da hesaba katmalısınız. Bildiğimiz aydıngere çıktı almak da elinizde. Kararı siz verin. Örneğin sabaha kadar sizden 3 kopya proje isteniyor ve ozalitçi de kapalı ise, bilin ki bilgisayar hizmetinizde olacaktır.

Fotokopiye gelince; üstelik renkli olmak üzere her türlü dokümanı, tarayıcı (scanner) dediğimiz cihazlarla bilgisayara aktarıp istediğimiz sayıda çoğaltma şansına sahibiz. Ve bu işlem gittikçe profesyonel cihazların hızına yaklaşmaktadır. Tarayıcı cihazlar; her türlü dış görüntüyü projemizde fon olarak veya yüzey elemanı olarak kullanma olanağı vermektedir. Arazide çektiğiniz bir fotoğrafı rahatlıkla perspektifin arkasına yerleştirir, tasarımın gerçekte nasıl görüneceğini denetleyebilirsiniz.

Elle kolla devrinin tatlı hatıraları; sivriltilen kalem uçları, çay dökülen paftalar, solan veya yırtılan ve saç baş yolduran projelere elveda! Artık ekranda kalem ucu hassasiyetini bile ayarlayabildiğiniz özel kalemler ve silgilerle; eskizler ve bir ressam hassasiyetinde karakalem çalışmaya yapabilirsiniz. Eskizlerinizi bazı özel programlarda doğrudan mimari çizime çevirebilirsiniz.

Kalemler Çöpe mi Atılmak Zorunda?

İşte en can alıcı soru bu. Sanılıyor ki artık kalem kullanmak yasak. İzninizle kendimden örnek vereyim. Bir mimarın, pratik yararlar göz önünde alınmadığında, bilgisayarın şimdilik ulaşamayacağı yerlerde derdini anlatabilmesi için cetvel kalem kullanarak düşüncesini aktarmayı bilmesi tabii ki gereklidir. Ben bunun yararını gördüm ve görmekteyim. Ayrıca bir projenin gelişimi sırasında aldığım bilgisayar çıktıları üzerinde, yüzlerce düzeltmeyi "kalemle" yapıp bilgisayara aktardığımı, kalemle yaptığım bir eskizi de bilgisayar ortamında gerçek üç boyutlu model haline getirdiğimi biliyorum. Bu bir alış-veriş sürecidir. Birbirlerini reddetmezler aksine desteklerler.

Ama artık şunu görenin zamanı gelmiştir. Bu kalem becerisi; üniversitelerimizde bu gün olduğu gibi temel bilgi değil yardımcı bir ifade bilgisi olarak verilmek zorundadır. Yani bilgisayar derslerinin bazı fakültelerdeki bu günkü durumu gibi. Bu yer değişimini gönül rızası ile yapmalı, gençlerin yarınları çok daha donanımlı hazırlanmalarına yardımcı olmalıyız.

Eğitimimizi bilgisayar köstekli değil bilgisayar destekli hale getirelim. Projenin bilgisayar ile çizilmeye kalkılması azarlanma konusu olmamalı desteklenmelidir.

Bilgisayar=Bilgisatar!

BT marifetlerini elde etmek için ne tür bilgilerden, programlardan yararlandığımızı anlatmadan önce, bilgisayarın, bilgiye ulaşma ve onu değerlendirme konusunda tek ve vazgeçilmez araç olduğunu sanırım artık herkes anlamıştır. Özellikle Internet aracılığı ile giderek yeryüzündeki tüm bilgilere artık ulaşabileceğiz gibi görünüyor. Bilgileri bir güzel yaratan bilgisayar, artık kendi kendine, aracı kullanmadan bu bilgileri ulaştırmaya ve isteyenlere stabilme ye başlamıştır. Kendi yakıtını sağlayan araç gibi, bilgisayar da, kendi varlığını sürdürecektir ekonomik dönüşümü kendi marifetleri ile sağlayabilmeye başlamıştır. Kendinizi ve yaptığınız işleri Internet'te tanıtabilir, işinizin veya firmanızın pazarlamasını başarı ile yapabilirsiniz...

Bu yüzden "Bilgisatar" sözcüğü çoğu yerde "Bilgisayar" yerine kullanılmaya hak kazanmıştır bence. Bu sözcük biraz da bilgisayarın amacını vurgulamaktadır: Bilgiyi elde etmek ve başkalarına sunmak.

Mesleki araştırmaların, artık kitaplıkların tozlu raflarında değil Internet'in ekran sayfalarında yapılmaya başlandığını bilmeyen kalmadı. Tasarımı bir kenara koysak bile, salt mesleki bilgi ve görgümüzü arttırmak için bilgisayarın kullanmasını bilmek gerektiği her halde yadsınamaz. Bilgisayarı etkin kullanabilen partilerin seçim şansının daha yüksek olduğunun tartışıldığı ve üstelik denendiği ülkemizde "bu da nedir?" "ne işe

yarar?", "çok mu gerekir?" gibi soruları aklınıza bile getirmeyeceğinizi biliyorum.

Bir küçük ilâve ile; "Bilgisayar artık temel disiplindir, yardımcı değil." Bu da gönül rızası ile biline! Nasıl olsa bir gün bu gerçeği inkar edemeyecek bir olayı yaşayacaksınız. Kaçınılmaz!

CAD Yazılımları ve Yarını

Bilgisayar Destekli Tasarım (BDT), veya yaygın adı ile, Computer Aided Design (CAD) yazılımları, kendi içlerinde iki temel gruba ayrılır:

1-Genel yazılımlar

2-Özel amaçlı yazılımlar

Kıran kırana bir mücadeleden sürdürüldüğü bu alanda tüm yazılımcılar kendilerinin her derde deva olduklarını diğerlerinin rakip bile olamayacağını söyler dururlar. Kimse objektif bir mukayese yapmaz. Kendi yazılımının en çok nerede farklı ve yararlı olacağını hem bilmez, hem de bilse bile söylemez nedense. Bilgisayar dergileri zaman zaman bu işe soyunurlar ama maalesef çok yüzeysel karşılaştırmalar yaparak, elma ile armudu oranlayarak zihinleri büsbütün bulandırlar. Çünkü karşılaştırmayı yapanlar doğrudan kullanıcılar değil, bilgisayarlılar genellikle. Kullanıcılar biraz pahalıya mal olmak ve uzun bir süre almak pahasına, 5-10 sene içinde(!) kendilerine en uygun yazılımı bulurlar sonunda. Böylesi iletişim olanağı içinde kullanıcının kaderine terk edilmiş olması utanç vericidir doğrusu.

15 yıl kadar önce, kopya yazılım problemi yok denecek kadar azdı. O günlerde legal olarak satın aldığımız bir genel yazılım ile işe başladık. Mimari ihtiyaçlar, programı zorlayınca o genel yazılım üzerinde çalışan mimari bir özel yazılım paketi almak zorunda kaldık. Bir taraftan programımızın kendi içinde gelişmesi, diğer yandan çeşitli işlemler için gereken yardımcı yazılımların sisteme eklenmesi ile bilgisayarımız iyice hantallaşıtı. Bu sefer bilgisayara kabahat bulup ona bir takım ilaveler ve hız arttırıcı üniteler eklemeye çalıştık.

Bu arada birçok genel amaçlı programın kaçak olarak yayılmasına göz yumuldu. On sene kadar bir süre kırık programlar, kapısında bilgisayar yazan her dükkanda satıldı. Kimse kimseye hesap sormadı. Programların hataları üreticiye iletilemedi. Diğer taraftan, piyasayı kaybetmemek için sorunları çözülmemiş yazılımlar pazara sürüldü. Bu kargaşa sırasında birkaç genel yazılım lehine fena halde bir alışkanlık doğdu. En kolay temin edilen ve kolay öğrenildiği sanılan (Çünkü bildiğini sanan çoktu.) yazılımlar onlardı. Legal kullanıcılar, vergisini zamanında ödeyip enayi yerine konulduğunu sanan vatandaş gibi hissetmeye başladılar kendilerini.

Yine bu arada, bilgisayar kültürü ve alışkanlığı "kopya yazılımlar sayesinde" gelişen meslek grupları, kendi ihtiyaçlarına yönelik özel yazılım arama noktasına geldiler. Burada "bir süre göz yumma"nın faydasını teslim etmek gerekir! Çünkü artık yazılım bağımlısı bir müşteri potansiyeli oluşmuştu. İşte bu noktada genel amaçlı programlar atağa kalktılar ve özel ihtiyaçlara yönelik özel yazılımlar geliştirmeye başladılar. Fakat bu yazılımlar hep bir temel modülün varlığına ihtiyaç gösteriyordu. Önce bir genel yazılım satın alıyor, sonra gereksinimlere göre bir sürü ilave program almak ve eklemek zorunda kalıyordunuz. Bu dönemde, amacı sadece özel çözüm olan birtakım programlar da Türkiye'deki canlı pazarı keşfetti ve tanıtımlara girişti. Onlar bir konu üzerinde uzmanlaşmış paketler sunuyorlardı. Bu uzman paketlerine; kütüphane ve ilgili konularda ilave bilgiler ekleyerek tek platformda çalışabiliyordunuz.

Şimdilerde kaçak kullanıcılar sıkı takipte. Çünkü ortalkta yeteri kadar talep yaratılmış durumda. Özel ve genel birçok program hâlâ "en iyisi biziz!" sloganı ile satış kavgası vermekte. Gir çık yapmadan birbirinin içinde çalışabilen yazılımlara doğru hızlı bir gidiş var. Vakit ve yer kaybının farkına vardılar çünkü. Donanım desteği ile düşünce süratine yaklaşan ve gerçek zamanlı (real time) anlamda sonuç alınabilen yazılımlar yarı-

nın gözdeleleri olacak. Bu ortamda ne mi yapmalı? Objektiflik sınırları içinde kalmaya çalışarak önerilerimi sıralıyorum:

1-Alacağımız programın "teknik desteği" çok önemlidir. Yazılımdan önce, bu desteğin nasıl verildiğini ve size kaçama mal olacağını öğrenin.

2-Programla birlikte verilen kitap, disket, cd, kaset gibi destek ürünlerin yeterli olup olmadığını inceleyin.

3-Versiyon yükseltmek denilen, "yeni çıkacak programa geçiş ücretleri" ve usulleri hakkında bilgi edinin. Çünkü profesyonel bir kullanım içinde bu işlemi birçok kereler yaptıracağınız.

4-Programın "Türkçe biliyor olması" bir süre sonra önem kazanacaktır. Her ne kadar İngilizce uluslararası bilgisayar dili oldu ise de, detaylar, metrajlar gibi mesleki zorunluluk olan aşamalarda İngilizce size ayak bağı olacaktır.

5-Yazılımın, sizin ihtiyacınız olan tüm modülleri ile minimum nasıl bir ortamda çalışabildiğini öğrenin.

Özel kart hafıza ve işlemci talepleri en az olan yazılım en sağlıklı yazılımdır.

6-Eğer özel taleplerinize yanıt veren iyi bir program ile karşılaştıysanız, daha önceki alışkanlıklarınızdan vazgeçmeyi göze almalısınız.

7-Projenin devamı olan perspektif, renkli resim ve animasyon olanaklarının proje ile entegre çalıştığı, bilgileri bir yerden bir yere taşımaya gerek duyulmayan programlar işinizi kolaylaştırır. Her biri çok mükemmel 4 ayrı programla çalışmak yerine daha az marifetli ama "entegre çalışan tek bir program"ı tercih edin.

8-Mesleki açıdan bakılınca ileri aşamada bence gerekli olan, mimari-statik bütünlüğünü ve ilişkisini kurabileceğiniz bir program, ideale yaklaştığını gösterir.

Bilgisayar Denilen Kutu ve Seçenekler

Evet dış görünümü "kutu", iç görünümü "işlemciler yumağı"... Markalar, markalar!.. En iyisi olduğunu iddia edenler, insanı çileden çıkararak TV rek-

amları!.. Yerliler, yabancılar ve "toplama" isimsiz bilgisayarlar.

Prensip şemaları yönünden aynı olması gereken bilgisayarlar arasında maalesef önemli farklar vardır. Kullandıkları parçaların imal edildiği ülke, hatta dönem, bu parçaların birbirine uyumluluğu bunları bir araya getiren teknik elemanın bilgisi, bir sonraki muhtemel gelişmeye açık bir yapıda olup olmaması, montaj koşulları gibi birçok nedenler üst üste konduğunda birbirlerinden % 100 farklı sonuç alabileceğiniz markalar ya da markasız bilgisayarlar çıkar ortaya.

Her teknik cihazda başımıza geldiği gibi burada da "şans" faktörü işin içindedir. Dünyaca ünlü birkaç markanın yapmaya çalıştığı; bu şans faktörünü minimuma indiren, kalite kontrol ve en iyi malzemeyi en iyi biçimde kullanma gayretidir. Bunun bir bedeli vardır. Sizden talep edilen fark da işte bunun karşılığıdır. Yani daha kaliteli malzemenin daha akıllıca kullanılmasının karşılığı. "Toplama bilgisayarlık" dediğimiz işi yapanlar, "aslında yok birbirimizden farkımız!" derken prensip olarak haklıdır. Bazen en kaliteli malzemeyi bulup kullanmaları ve çok akıllıca bir araya getirmeleri halinde mucizeler yarattıklarına şahidim. Bu da bir iyi şanstır!

Ünlü ve ünsüz "yerli markalara" gelince. Ben onları kalabalık kadrosu olan toplama bilgisayar atölyelerine benzetiyorum. Her şeyi dışa bağımlı olan, ekonomik nedenlerle daima biraz daha ucuzu tercih edilmek zorunda olan parçalar ve kadrolarındaki teknik elemanların her zaman istenen performansı verememesi gibi faktörler bir araya geliyorsa ve her şey yolundaymış gibi reklam kampanyalarında size pespembe bir dünya takdim ediliyorsa, işte saçınızı başınızı yolaacağınız ortam yaratılmıştır.

Evet bir "garanti!" müessesesi sizi bir süre korur. Toplu alımlarda, birbirinin aynı özellikte olmasını istediğimiz cihazları bu yolla elde etmeniz daha uygundur. Çünkü karşınızda bir firma bulma şansınız vardır. Ama, bu piyasanın yaygın deyişi olan "Bilgisayar değil, bilgi-

sayarçı alınır!" sözünü unutmayın. Aynı markayı farklı bayilerden almanız bile hizmetin ve size gerekecek çözümlerin bulunmasını etkileyecektir. Kimi, "bir daha bu markayı kullanmamalı!" noktasına sizi getirirken, kimi sizi "aynı markanın tutkunu" haline getirebilecektir. "İnsan faktörü!" devrededir. Ve bu faktör, bilgisayar sektöründe daima cihazdan önce gelmektedir, bir kulağınızda bulunsun.

Yabancı markalardan belli bir çizginin üstünde olanlar, genel olarak fiyatlarını da belli bir çizginin üzerinde tutarlar. Yerli firmaların en büyük avantajını da bu tutum oluşturur. Bazen nerede ise, "sözde teknik karşılaştırması aynı!" yabancı bir bilgisayar yerine iki tane yerli alabileceğiniz gibi olursunuz. Bazen de, bir eski modelin "tüketilmesi" amacı ile Türkiye'ye sürülen bir ithal bilgisayar, "Kampanya!" tatlı yalanı adı altında yerliden daha ucuz fiyatla satılabilir. Eğer parça temininde, Türkiye'deki servisin tutumunda ve size muhatap olan bayinin kafa yapısında bazı sorunlar varsa (ki başımıza çok gelmiştir) dünyanın en iyi markası bile sizi kurtaramaz, bu da diğer kulağınızda bulunsun.

Bir Avrupa, Japon veya Amerikan araba ile bir yerli araba arasında (tüm parçaları dışardan gelen arabaları kastetmiyorum...) ne fark varsa, henüz yerli bilgisayarla yabancı arasında da yine tüm parçaları dışardan gelse de o farklar mevcuttur. Çünkü buradaki üretim; otomobilde olduğu gibi yabancı bir firmanın denetiminde, marka güvencesinde, tarif edilmiş değil, yerli bir markanın kendi standartlarına göre ve firmanın insafı ölçüsündedir. İnşallah farklar giderek azalacaktır. Ama bu günkü tablo bana göre budur.

"Peki biz neye güveneceğiz?" diyeceksiniz. Sizi, bu işten vazgeçme noktasına getirmeden, önerilerime geçelim.

1-Bir bilgisayarın güncelliğini koruyarak kullanımı altı ay ile bir yıl arasındadır. Ekonomik ömrü de bence en fazla 5 yıl. İlk altı ay içinde mutlaka yeni bir işlemci, daha hızlı bir hafıza veya okuyucu ünite çıkacak, sizi "düşündürmeye" baş-

layacaktır. Bütün bunlara direnmeniz halinde 5 yıl sonra eski bilgisayarınız artık yeni çıkan programları bile taşıyamaz hale gelecektir. Dünyada en hızlı gelişim gösteren, buna karşılık "teselli olarak" sürekli ucuzlayan başka bir sanayi dalı yoktur. Yani daha çok marifetli bir üniteyi bir eskisinden daha ucuza satın alma şansınız daima vardır. Hele biraz sabırlı olur, yeni çıkan bir şeyi satın almadan 6 ay kadar beklerseniz. Bu olgunun diğer yüzünde doğaldır ki şu gerçek var; bilgisayarınızı satarken dolar olarak kâr etmeniz mümkün değildir. Ancak Türk Lirası olarak belki.

Bu paragrafın özeti şudur: "Bir bilgisayarla bir ömür geçmez!.."

2-Bu işe yeni başlayanların ve donanımına 1500-2000 dolar ve üstü gibi rakamları hemen ayıramayacak olanların, "toplama" bir bilgisayarla işe başlamaları akıllıcadır. 32 Mb ram li, 1 Gb civarında hard-diskli, 1 Mb ekran kartlı, pentium işlemcili bilgisayar ve 15 inçlik bir ekranla 500-600 dolar civarında bismillah diyebilirsiniz. BT yolcularının ilk deneyimlerini bunun üzerinde geçirmeleri hem sorunları daha ucuza atlatmalarını, acemiliğin bedelini asgaride tutabilmelerini, hem de bir sonraki bilgisayarlarının bilinçli bir seçim olması için vakit kazanmalarını sağlar.

Kısaca "Acemi kullanıcı, acemi aleti kullanmalı!.." dersek, ne demek istediğimiz anlaşılır sanırım..

3-Eskiden sadece bilgisayar masrafı ve kopya bir program ile işe başlanıyordu. O zaman da yanlıştı ama, şimdi bunu kimseye önermek mümkün değil. Çünkü cezası ile çok daha pahalıya mal olacaktır. Bilesiniz ki ucuz bir program 1000 dolardan başlıyor 5-15 000 dolarlara kadar ilerliyor. Başınız derde hiç girmesin istiyorsanız biraz zorlanıp legal kullanıcı olarak başlayın. Veya önce bir kursa kaydolup güvendiğiniz bir programa giriş taksimi yapın. Bu arada para biriktirip programı taksitle veya peşin satın alın. Yani mutlaka yasal kullanıcı olarak işe başlayın. Satışlarda, eğitim kurumları için % 10'lara kadar indirimli özel fi-

yatlar uygulanıyor. Yeter ki onların niyeti olsun.

Özetleme kuralına uysak "Programsız bilgisayar boş bir kutudur, kopya bir program ise tehlike doludur!" diyebiliriz.

4-Bir yıl sürebilecek ilk deneyimlerden sonra, çevreden güvenceci olduğuna dair inandırıcı tavsiyeler aldığınız, adı belli bir yerli markanın bir kampanyasını yakalayıp bir üst modele ve bir büyük ekrana (örneğin 17 inç) geçmenin zamanı gelecektir. Bu arada bir A4 veya orta boy yazıcı edinebiliyorsanız bu serüven gittikçe renkleniyor demektir. Burada son model arayışında olmayın. Ink-jet ve renkli bir eski model yazıcı (Printer veya plotter) sizi birkaç yıl idare eder. Bu iş için 150-1200 dolar arası bir bütçeye ihtiyacınız vardır. Bunların yerli markası yoktur, ama bildiğiniz gibi bilgisayarın; bol seçenekli yerlisi vardır.

"Uygun koşullarda bir yerli markanın zamanıdır!"

5- Profesyonel bir kullanıcı oldukça, neye ihtiyacımız olduğunu bilmeye başlayacak ve başkalarına tavsiyelerde bulunacaksınız. Sanırım o günlerde marifeti göz kamaştıran, denenmiş bir yabancı marka düşlerinizi süslemeye başlayacaktır. Programınız size daha geniş olanaklar sunmaya, daha süratli ve güvenilir olmak ihtiyacı sizi zorlamaya başlamıştır. Deneyimli tüccarların dediği gibi artık "iş sizden bir şeyler istemektedir!". Yeter ki işinizin "getirisi" ile sistemin "götürüsü" arasında sağlıklı bir denge kurun. 15 yıllık deneyimden sonra size şunu söyleyebilirim: Eğer işiniz sürekli ise ve bu iş için alacağınız yazılım, (software) bilgisayar ve diğer donanımlar (hardware) yine bu işte kullanılacaksa, sürekli çalışan bir sistemin üretim kapasitesini paraya dönüştürdüğünüz zaman, "en fazla bir yıl" içinde her türlü donanım ve yazılım yatırımını amorti edebilirsiniz. Ama "hele bir yatırımı yapalım, gelecek işler herhalde masrafları karşılar" mantığı ile yaklaşsanız hayli zorlanacağınız da muhakkaktır.

Bu paragraf da "Yeter ki iş istesin!" şeklinde özetlenebilir..

Türkiye'nin Bizden Beklediği

Ülkemizde zaman zaman olumlu hamleler yapıyor. 8 yıllık eğitimin bundan böyle Bilgisayar Destekli olacağı gibi. Belediyeler ve bazı kamu kuruluşları 15 senedir bilgisayara meraklılar. Bu merak; "Bize gerekli olan nedir? Bu gereksinime en iyi karşılık gelen hangisidir?" sorusuyla başlamadığından, toz örtüsü 15 yıldır açılmayan, çoktan demode olan bilgisayar ve ekranların müdür masalarını süslediğini mutlaka görmüşünüzdür. Hatta bilgisayar bir "statü" sembolü haline gelmiş, müdür masalarına, bağlantısı olmasa da bir ekran ve bir klavye yerleştirmek âdetten sayılmaya başlanmıştır!.. Vatan bizden, önce bu israf ve bilinçsiz alışverişe son vermemizi bekler.

Mimarlık mesleği ve şehircilik, mühendislik, haritacılık gibi akraba disiplinleri açısından bakarsak, bilgisayarlı ve bilinçli bir çalışma olanağının, kişisel ve bürokratik ortamda ne çok işlemleri sorunsuz hale getirebileceğini tahmin edebilirsiniz. Disketle alınan bir imar durumu, harita bilgileri ve çevre yapılaşmayı görebildiğiniz ortamda başlayan bir tasarım sürecini birlikte hayal edelim. Projenin bilgisayarda sonuçlandığı ve yine bilgisayar ortamında incelenerek ruhsata bağlandığını ve dosyalarla dolusu ozaliterin değil, "disketlerin" ya da "cd" lerin arşivlendiğini düşünelim. Şantiyeye proje götürmek için ozalitçilere bir süre ihtiyacımız olacaktır. Fakat ilerde, inşaat mahallindeki bilgisayarı ve kameraları, iletişim ağına (net-work) bağladığımızda korkarım ozalitçiler yeni iş aramaya başlayacaklar.

Kâğıt, arşiv, inceleme zamanı, personel maaşı gibi harcamaları üstüste koyarsak, bilgisayarlaşmak daha ucuza gelecektir.

İlkokuldan başlayan bilgisayar hamlesine Evet!... Düşüncelerimizdeki hayali zincirleri kıralım. İnandığınıza yürekten inandığım bir şey var: Türkiye, bütün bu akılcı yaklaşımları ve toplumsal başarıyı hak etmiş bir ülkedir!..